

Toetused ja teenused puudega inimestele ja nende hooldajatele Eestis 2014

Rohkem Sa Hoolid Eestis, Lätis, Soomes –
MYSELF

Seminar, 10. oktoober 2014, Luhtre

norden

Põhjamaade Ministrite Nõukogu
esindus Eestis

Mõisted

- ♥ Puue on inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, mis koostoimes erinevate suhtumuslike ja keskkondlike takistustega tõkestab ühiskonnaelus osalemist teistega võrdsetel alustel.
- ♥ Keskmise puue määratakse, kui inimese igapäevases tegutsemises või ühiskonnaelus osalemises esineb raskusi.
- ♥ Raske puue määratakse, kui inimese igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on piiratud.
- ♥ Sügav puue määratakse, kui inimese igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on täielikult takistatud.
- ♥ Omasteholdaja on inimene, kes hooldab pereliiget või lähedast, kes haiguse, puude või muust erivajadusest tingituna vajab abi oma igapäevaelu toimingutes

Puude või püsiva töövõimetuse taotlemine

- ♥ Püsiva töövõimetuse või puude raskusastme tuvastamine tehakse Sotsiaalkindlustusameti poolt dokumentide alusel kaasates ekspertarste.
- ♥ Püsiva töövõimetuse või puude tuvastamise ekspertiis tehakse kahe erineva dokumendi põhjal – inimene ise täidab ekspertiisitaotluse vormi, inimese pere- või eriarst täidab terviseseisundi kirjelduse vormi.
- ♥ Juhul, kui isik taotleb puude raskusastme ja püsiva töövõimetuse tuvastamist üheaegselt, täidetakse ühine ekspertiisitaotlus.

Puude raskusastme tuvastamine

- ♥ Lapsel (kuni 16-aastaselt) ning vanaduspensioniealisel inimesel tuvastatakse puude raskusaste lähtuvalt kõrvalabi, juhendamise või järelevalve vajadusest järgmiselt:
  - ♥ keskmine, kui inimene vajab regulaarset kõrvalabi või juhendamist väljaspool oma elamiskohta vähemalt korra nädalas;
  - ♥ raske, kui abi on vaja iga päev;
  - ♥ sügav, kui kõrvalabi vajadus on ööpäevaringne.
- ♥ Tööealisel inimesel (16-aastaselt kuni vanaduspensioniealisel inimesel) tuvastatakse puude raskusaste lähtuvalt igapäevasest tegutsemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangutest järgmiselt:
  - ♥ sügav, kui inimese igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osamine on täielikult takistatud;
  - ♥ raske, kui inimese igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osamine on piiratud;
  - ♥ keskmine, kui inimese igapäevases tegutsemises või ühiskonnaelus osalemises esineb raskusi.
- ♥ Puude raskusastme ja puudest tulenevate lisakulude tuvastamiseks tuleb inimesel täita vormikohane ekspertiisitaotlus, kus peab kirjeldama oma kõrvalabi, juhendamise või järelevalve vajadus ning sellega seotud kulud.

Hooldaja määramine

- ♥ Hooldaja määramine on üheks hooldamise korraldamise viisiks. Hooldaja määratakse kohaliku omavalitsuse poolt hooldust vajavale isikule hooldaja ja hooldatava soovil.
- ♥ Hooldaja määramine aitab kaasa hooldust vajava isiku hooldamisele tema enda kodus. Sageli saab hooldatav ise hooldaja n-ö valida, juhul kui hooldaja ja hooldatav on sugulased või tuttavad.

Sotsiaaltoetused puuetega inimestele

- ♥ Puudega lapse toetus;
- ♥ Puudega tööealise inimese toetus;
- ♥ Puudega vanaduspensioniealise inimese toetus;
- ♥ Puudega vanema toetus;
- ♥ Õppetoetus;
- ♥ Töötamistoetus;
- ♥ Rehabilitatsioonitoetus;
- ♥ Täienduskoolitustoetus.

Sotsiaaltoetuste arvutamise aluseks on puuetega inimeste sotsiaaltoetuste määr, mis kehtestatakse Riigikogu poolt igaks eelarveaastaks riigieelarvega. Sotsiaaltoetuste määr 2014. aastal on 25,57 eurot.

Puudega lapse toetus

- ♥ Puudega lapse toetust makstakse igakuiselt kuni 16-aastasele puudega lapsele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaanis ettenähtud tegevusteks:
  - ♥ keskmise puudega lapsele 270% sotsiaaltoetuste määrast (2014.aastal 69,04 eurot);
  - ♥ raske või sügava puudega lapsele 315% sotsiaaltoetuste määrast (2014.aastal 80,55 eurot).

Puudega tööealise inimese toetus

- ♥ Puudega tööealise inimese toetust makstakse igakuiselt puudega tööealisele inimesele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks.
- ♥ Toetust makstakse igakuiselt vastavalt lisakuludele, kuid
  - ♥ mitte vähem kui 65% sotsiaaltoetuste määrast (2014. aastal 16,62 eurot) ja
  - ♥ mitte rohkem, kui 210% sotsiaaltoetuste määrast (2014. aastal 53,70 eurot) kuus.

Puudega vanaduspensioniealise inimese toetus

- ♥ Puudega vanaduspensioniealise inimese toetust makstakse igakuiselt keskmise, raske või sügava puudega vanaduspensioniealisele inimesele puudest tingitud lisakulude hüvitamiseks ja rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevusteks:
  - ♥ keskmise puudega isikule 50% sotsiaaltoetuste määrast (2014. aastal 12,79 eurot);
  - ♥ raske puudega isikule 105% sotsiaaltoetuste määrast (2014. aastal 26,85 eurot);
  - ♥ sügava puudega isikule 160% sotsiaaltoetuste määrast (2014. aastal 40,91 eurot).

Puudega vanema toetus

- ♥ Puudega vanema toetust makstakse igakuiselt kuni 16-aastast last ja põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses õppivat kuni 19-aastast last:
  - ♥ kasvatavale puudega üksikvanemale;
  - ♥ kasvatavale ühele puudega abikaasadest;
  - ♥ üksi kasvatavale puudega võõrasvanemale;
  - ♥ üksi kasvatavale puudega eestkostjale;
  - ♥ üksi kasvatavale puudega isikule, kui temaga on sõlmitud sotsiaalhoolekande seaduse alusel kirjalik perekonnas hooldamise leping.
- ♥ Puudega vanema toetuse suurus on 75% sotsiaaltoetuste määrast (2014. aastal 19,18 eurot)

Õppetoetus

- ♥ Õppetoetust makstakse igakuiselt mittetöötavale puudega õppurile, kes õpib gümnaasiumi 10.—12. klassis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis ja kellel on puudest tingituna õppetööga seotud lisakulutusi. Õppetoetust ei maksta juuli- ja augustikuu eest.
- ♥ Õppetoetuse suurus on 25—100% sotsiaaltoetuste määrast vastavalt tegelikele lisakulutustele (2014. aastal 6,39-25,57 eurot).

Töötamistoetus

- ♥ Töötamistoetust makstakse 16-aastasele ja vanemale töötavale puudega inimesele, kellel on puudest tingituna tööga seotud lisakulutusi.
- ♥ Töötamistoetust makstakse puudega inimese enda poolt tehtud puudest tingitud töötamisega seotud tegelike kulutuste osaliseks hüvitamiseks kuni 10-kordses sotsiaaltoetuste määras kolme kalendriaasta jooksul toetuse esmakordsest määramisest arvates.
- ♥ Toetusega hüvitatavad kulutused peavad olema tehtud töötamise ajal. Enne töötamise algust ja peale töötamise lõppu tehtud kulutuste hüvitamiseks toetust ei maksta. Toetust makstakse vastavalt esitatud kuludokumentidele kalendriaasta kestel tehtud kulutuste eest.

Rehabilitatsioonitoetus

- ♥ Rehabilitatsioonitoetust makstakse tegelike rehabilitatsioonikulude osaliseks hüvitamiseks kuni 200% sotsiaaltoetuste määrast kalendriaasta jooksul (2014. aastal 51,14 eurot).
- ♥ Toetuse taotlemisel tuleb lisadokumendina esitada dokument rehabilitatsioonikulude kohta.

Täienduskoolitustoetus

- ♥ Täienduskoolitustoetust makstakse töötavale puudega inimesele tööalaseks ja tasemekoolituseks.
- ♥ Täienduskoolitustoetust makstakse tegelike koolituskulude osaliseks hüvitamiseks kuni 24-kordses sotsiaaltoetuste määras kolme kalendriaasta jooksul toetuse esmakordsest määramisest arvates.

Töövõimetuspension

- ♥ Töövõimetuspension on üks riikliku pensioni liikidest.
- ♥ Töövõimetuspensionini saamise õigus on:
  - ♥ Eesti alalisel elanikul;
  - ♥ tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel Eestis elaval välismaalasel.
- ♥ Töövõimetuspensionile on õigus püsivalt töövõime tuks tunnistatud vähemalt 16-aastasel isikul, kelle töövõime kaotus on 40 kuni 100 protsenti ja kes märgitud ulatuses püsiva töövõime tuks tuvastamise algtähtajaks on Eestis omandanud pensionistaaži.
- ♥ Püsivalt töövõime tuks tunnistatud isikule määratakse töövõimetuspension kogu töövõime tuks ajaks, kuid mitte kauemaks kui vanaduspensioniiikka jõudmiseni.

Töövõimetuspension arvutamine

Töövõimetuspension arutamisel võetakse aluseks suurem järgmistest:

- 1) püsivalt töövõimetu isiku staažiosaku ja kindlustusosaku alusel arvatud vanaduspension;
- 2) vanaduspension 30-aastase pensioniõigusliku staaži korral.

Töövõimetuspension suurus on eelnimetatud kahest summast suurema ja töövõime kaotuse protsendi korrutis.

Pensioniõiguslik staaž

Vanus	Nõutav pensionistaaž
16-24 aastat	Staažinõuet ei ole
25-26 aastat	1 aasta
27-28 aastat	2 aastat
29-30 aastat	3 aastat
31-32 aastat	4 aastat
33-35 aastat	5 aastat
36-38 aastat	6 aastat
39-41 aastat	7 aastat
42-44 aastat	8 aastat
45-47 aastat	9 aastat
48-50 aastat	10 aastat
51-53 aastat	11 aastat
54-56 aastat	12 aastat
57-59 aastat	13 aastat
60-62 aastat	14 aastat

Pensioni arvestamise alused

- ♥ Töövigastuse või kutsehaiguse tagajärjel tekkinud püsiva töövõimetuse puhul määratakse töövõimetuspension staažinõuet esitamata.
- ♥ Samuti ei ole töövõimetuspensioni määramisel staažinõuet, kui isik on tunnistatud tagasiulatuvalt lapsinvaliidiks ja püsiva töövõimetuse põhjuseks on sama haigus või vigastus, mis põhjustas lapsinvaliidsuse.
- ♥ Teiste töövõimetuspensionäride puhul arvestatakse:
  - ♥ pensioni baasosa suurus 144,2585 eurot
  - ♥ aastahinde väärtus 5,245 eurot
  - ♥ pensionikindlustatu kindlustusosakud.

Kohalike omavalitsuste poolt makstavad toetused

- ♥ Tulenevalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest on igal omavalitsusel õigus maksta täiendavaid toetusi erinevatele sihtrühmadele sh puudega inimestele.
- ♥ Toetusi saab jagada vajaduspõhisteks ja sihtrühmapõhisteks.
- ♥ Enamus Eesti omavalitsusi maksab vajaduspõhiseid sotsiaaltoetusi, mis võtavad arvesse inimese sissetuleku ja kulud seoses puudega.
  - ♥ Põhiliselt makstakse puudega inimestele kohalikust omavalitsusest ravimitoetust, abivahendite kompenseerimise toetust, hooldustoetust.

Hooldajatoetus

- ♥ Hooldajatoetus on kohaliku omavalitsuse toetus, mida makstakse omavalitsuse poolt kehtestatud tingimustel ja korra alusel isikule, kes hooldab hooldusvajadusega isikut.
- ♥ Hooldajatoetuse maksmine soodustab hooldust vajavate inimeste hooldamist nende enda kodus.
- ♥ Hooldajatoetuse saajal on võimalik saada sotsiaalkindlustus, kui tal ei ole seda muudel alustel. Omavalitsus maksab sotsiaalmaksu hooldaja eest Sotsiaalmaksuseaduse § 6 lg 1 punkt 9 alusel.
- ♥ Hooldajatoetuse maksmise korra ning tingimused kehtestab kohalik omavalitsus. Täiskasvanud inimese hooldajaks määramine omavalitsuse poolt või puudega lapse vanemaks olemine ei taga õigust hooldajatoetusele. Hooldajaks määramine ning hooldajatoetuse taotlemine on erinevad menetlused.
- ♥ Hooldajatoetuse suurus sõltub puude raskusastmest ning kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud hooldajatoetuse suurusest.

Hoolekandeteenused

- ♥ Sotsiaalnõustamine;
- ♥ Hooldusteenus sh intervallhooldus;
- ♥ Isikliku abistaja teenus;
- ♥ Tugiisiku teenus;
- ♥ Koduteenus;
- ♥ Eluasemeteenus;
- ♥ Päevakeskus;
- ♥ Sotsiaaltransporditeenus;
- ♥ Erihoolekandeteenus;
- ♥ Rehabilitatsiooniteenus;
- ♥ Omastehooldus;
- ♥ Asenduskoduteenus;
- ♥ Lapsehoiuteenus;
- ♥ Proteeside, ortooside ja muude abivahendite andmine.

Sotsiaalnõustamine

- ♥ Sotsiaalnõustamine on teenus, mis on suunatud isikule või perekonnale, kelle iseseisev toimetulek argielus on sotsiaalsete, majanduslike, tervislike või psühholoogiliste tegurite tagajärjel häirunud või häirumas.
- ♥ Teenuse osutamise käigus teavitatakse isikut või perekonda tema sotsiaalsetest õigustest, võimalikest sotsiaalsetest teenustest ja toetustest, otsitakse isikuga koostöös lahendusi tema sotsiaalmajandusliku funktsioneerimise ja seega iseseisva toimetulekuvõime parandamiseks.
- ♥ Individuaalne sotsiaalnõustamine – õigusaktides, inimeses endas ja tema elukeskkonnas sisalduvate võimaluste esiletoomine koostöös inimesega tema toimetulekuvõime parandamiseks.
- ♥ Pere sotsiaalnõustamine – õigusaktides, inimeses endas ja tema elukeskkonnas sisalduvate võimaluste esiletoomine koostöös perega pereliikmete toimetulekuvõime parandamiseks.
- ♥ Teenust pakuvad hoolekandeadasutused, kohalikud omavalitsused, mittetulundusühingud. Teenus on inimesele tasuta.

Hooldusteenus

- ♥ Teenuse eesmärk on toetada inimese igapäevast toimetulekut hooldusteenuse osutamisega nii harjumuspärases keskkonnas kui asutuses.
- ♥ Lisaks on hooldusteenuse eesmärk toetada inimese elukvaliteeti ja kindlustada turvaline keskkond. Samuti võimaldab hooldusteenus lähedastele puhkust ja vaba aega.
- ♥ Hooldusteenus on mõeldud isikule, kellel on terviseseisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevalt hooldusvajadus igapäevaeluks vajalike tegevuste elluviimisel või kelle iseseisev toimetulek igapäevastes kodustes tingimustes ei ole enam võimalik. Olenevalt vajaduste ja tegevusvõime hindamistulemustest võib teenust osutada kas lühiajaliselt või pikaajaliselt nii isiku kodus kui teenust pakkuvas asutuses.
- ♥ Terviseseisundi probleemid võivad olla seotud näiteks kuulmise, nägemise, suhtlemise, liikumise, allergia või valuga, naha, suu, hammaste vms seisundiga.
- ♥ Isiku abivajadus võib olla tingitud ajutisest või püsivast funktsioonihäirest või mitme funktsioonihäire kombinatsioonist.
- ♥ Hooldusteenust on võimalik pakkuda erineval moel: asutuses hooldamine, hooldamine perekonnas, intervallhooldus päevakeskustes/hooldekodudes, avahooldus.
- ♥ Teenuse eest tasub üldjuhul klient. Kui kliendi maksevõime on madal, siis tasuvad hoolduse eest tema lähedased ja kohalik omavalitsus.

Isiklik abistaja

- ♥ Isikliku abistaja teenuse eesmärk on puudega inimese abistamine igapäevastes füüsilistes tegevustes, toetades seeläbi tema võimalikult iseseisvat toimetulekut osalemise suurendamisega ühiskonnaelu erinevates valdkondades, sh hariduses ja tööhõives.
- ♥ Lisaks on teenuse eesmärk puudega inimese pereliikmete ja lähedaste hoolduskoormuse vähendamine ning nende sõltumatuse ja sotsiaalse aktiivsuse toetamine, sh tööturul osalemise võimaldamine.
- ♥ Isikliku abistaja teenus on mõeldud isikutele, kellel on funktsioonihäire, mille tõttu nad ei tule iseseisvalt igapäevaste tegevustega toime ja vajavad nende sooritamiseks isiklikku abistajat.
- ♥ Üldjuhul tasub teenuse eest kohalik omavalitsus, tasu suurus sõltub kohaliku omavalitsuse ja isikliku abistaja teenuse pakkuja vahelisest kokkuleppest.

Tugiisiku teenus

- ♥ Teenuse eesmärk on inimese toimetuleku tagamine.
- ♥ Teenuse sisuks on inimese abistamine jõustamise ja juhendamise kaudu tema kohustuste täitmisel, õiguste teostamisel või toimetulekul raske olukorraga inimese igapäevases elukeskkonnas.
- ♥ Olenevalt kliendi vajadusest on tugiisik abistaja asjaajamisel, emotsionaalse toe pakkuja, kogemuste või teabe vahendaja jne. Vahe isikliku abistaja ja tugiisiku vahel - tugiisik ei tee oma kliendi eest tegevusi ära.
- ♥ Üldjuhul finantseerib tugiisiku teenust kohalik omavalitsus.

Koduteenus

- ♥ Teenuse eesmärk on isiku abistamine kodu ja isikliku eluga seotud igapäevaeluks vajalike toimingute sooritamisel ja asjaajamisel, et aidata kaasa elukvaliteedi säilitamisele ja parandamisele harjumuspärases keskkonnas ja väljaspool kodu.
- ♥ Koduteenus on mõeldud isikutele, kellel on tervises seisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevalt kõrvalabivajadus kodustes tingimustes igapäevaeluks vajalike toimingute sooritamisel ja väljaspool kodu asjaajamisel.
- ♥ Tegevusvõime koosneb tegevustervikutest (enese eest hoolitsemine, töö ja vaba aeg) ning tegevusvalmidustest (sensomotoorsed, kognitiivsed ja psühhosotsiaalsed). Tegevusvõime alalhoidmise ja edendamise eesmärk on inimese toimetulek igapäevastes toimetustes ja tegemistes.
- ♥ Isiku kõrvalabi vajadus tuleneb tegevusvõimest teatud tegevuste sooritamiseks, näiteks ei pruugi inimene suuta süüa valmistada või tervises seisundi probleemi tõttu ise poes käia.
- ♥ Elukeskkond võib samuti olla inimese kõrvalabivajaduse põhjuseks, näiteks võib inimene elada 5. korrusel majas, kus puudub lift, kuid isiku tervises seisund takistab tal treppidel liikumist. Sellisel juhul aitab koduteenuse osutamine lahendada need igapäevaelu vajadused, mille rahuldamiseks peaks inimene kodust väljuma, näiteks poes käimine.
- ♥ Koduteenuse pakkujaks on üldjuhul kohalik omavalitsus, kuid võib olla ka ettevõtte, eraisik või mittetulundusühing, kes osutab teenust lepingu alusel. Teenuse eest tasub klient, tema lähedased ja/või kohalik omavalitsus.

Eluasemeteenus

- ♥ Eluasemeteenus on eluruumi üürimine isikule või perekonnale, kes ise ei ole suuteline ega võimeline seda endale või oma perekonnale tagama (nn. Sotsiaalkorter).
- ♥ Põhjuseks võib olla isiku haigus (ja seetõttu vajadus kohandatud elamise järele), tagasipöördumine lastekodust või hooldekodust; alkoholisõltuvus; oskamatus rahaga toimetada ja seetõttu tekkinud üürivõlgnevused ja väljatõstmise eelmisest elukohast, kodused probleemid vms.
- ♥ Eluasemekulud katab klient, maksejõuetuse korral tasub kulud kohalik omavalitsus.

Päevakeskus

- ♥ Päevakeskused on kohalike omavalitsuste või mittetulundusühingute poolt loodud keskused, kus pakutakse võimalust soodustingimustel avalikke teenuseid kasutada ja vaba aega veeta. Päevakeskuste tegevuse eesmärgiks on täiskasvanute puhul toetada aktiivset suhtlemist, ennetada toimetulekuprobleeme või toetada igapäevast toimetulekut.
- ♥ Soodustingimustel avalikud teenused on näiteks pesu pesemine, juuksuriteenus, toitlustamine või sauna kasutamine tasuta või teenuse tegelikust hinnast odavamalt. Soodustingimustel avalike teenuste puhul katab osa või kogu teenuse hinna kliendi eest omavalitsus või muu finantseerija (fond, sihtasutus, sponsor vm).
- ♥ Vaba aja veetmise võimalused on huviringide, tugigruppide, ürituste jm suhtlemisvõimaluste loomine erinevatele eagruppidele sotsiaalse kaasatuse eesmärgil.

Sotsiaaltransport

- ♥ Sotsiaaltransporditeenuse eesmärk on tagada isikule sõiduki kasutamise võimalus tööl ja koolis käimiseks ning avalike teenuste kasutamiseks.
- ♥ Sotsiaaltransporditeenus on mõeldud isikutele, kes funktsioonihäirest tingituna ei saa kasutada ühissõidukit või isiklikku sõiduautot, nt ühissõidukisse ei ole alati võimalik ratastooliga siseneda, liikumis- või nägemisfunktsiooni kahjustuse tõttu ei pruugi olla võimalik isiklikku sõiduautot juhtida jms.
- ♥ Sotsiaaltransporditeenusega on korraldatud isiku transport:
  - ♥ haridusasutusse,
  - ♥ töökohta,
  - ♥ avalike teenuste tarbimisega seotud asutustesse.
- ♥ Sotsiaaltransporditeenuse osutamisel peab olema tagatud ja korraldatud ka teenust vajava isiku sõidukisse ja sõidukist välja aitamine.
- ♥ Teenuse eest tasuvad üldjuhul klient ja omavalitsus ühiselt.

Erihoolekandeteenused

- ♥ Erihoolekande teenuseid osutatakse psüühilise erivajadusega tööealisele isikule reeglina vastavalt rehabilitatsiooni plaanis kirjeldatud teenuste vajadustele.
- ♥ Erihoolekande teenused on:
  - ♥ Igapäevaelu toetamise teenus (101 eurot kuus);
  - ♥ Toetatud elamise teenus (157 eurot kuus);
  - ♥ Toetatud töötamise teenus (83 eurot kuus);
  - ♥ Kogukonnas elamise teenus (329 eurot kuus);
  - ♥ Ööpäevaringne teenus hoolekandeadasutuses (435 eurot kuus); siin kehtivad erisused kohtu poolt teenusele suunatud isikute eest tasumise kohta;
- ♥ Teenuse eest tasub riik teenuse osutajale.

Rehabilitatsiooniteenus

- ♥ Rehabilitatsiooniteenus on riiklik sotsiaalteenus, mille eesmärk on toetada ja parandada inimese iseseisvat toimetulekut, soodustada töötamist või tööle asumist ja suurendada ühiskonnas osalemist.
- ♥ Erinevatel sihtgruppidel on rehabilitatsiooniteenusel erinevad eesmärgid:
  - ♥ puudega lapse puhul on eesmärk aidata kaasa lapse arengule ja hariduse omandamisele,
  - ♥ tööealise inimese puhul toetada tööle asumise valmisolekut või tööl püsimist,
  - ♥ eaka inimese puhul parandada iseseisvat toimetulekut
- ♥ Rehabilitatsiooniteenust saavad taotleda igas eas puudega inimesed, tööealised psüühilise erivajadusega inimesed, kellel on määratud püsiv töövõimekaotus vähemalt 40%, ja alaealised õigusrikkujad.
- ♥ Rehabilitatsiooniteenuse kulud katab reeglina riik.

Omastehooldus

- ♥ Omastehooldaja on inimene, kes hooldab pereliiget või lähedast, kes haiguse, puude või muust erivajadusest tingituna vajab abi oma igapäevaelu toimingutes.
- ♥ Omastehooldus võib olla lühiajaline ja ajutine, kuid on sageli just ööpäevaringne järelevalve ja hooldus. Hooldusvajadus võib välja kujuneda pikkamööda või olla tingitud ootamatust haigusest, õnnetusest või erilist hoolt vajava lapse sündimisest.
- ♥ Omastehooldajad on puudega lapse vanemad, abikaasad või oma eakate vanemate eest hoolt kandvad tütreid ja pojad.
- ♥ Hooldusega seotud kulud katab omastehooldaja ise.

Asenduskoduteenus

- ♥ Asendus kodu eesmärk on rahuldada lapse põhivajadusi, luua talle turvaline ja arenguks soodne elukeskkond ning valmistada laps ette võimetekohaseks toimetulekuks täiskasvanuna.
- ♥ Puudega lapse asendus koduteenuse kulud katab riik (758 kuni 1173 eurot kuus).

Lapsehoiuteenus

- ♥ Lapsehoiuteenuse peamine eesmärk on toetada lapsevanema, eestkostja või lepingu alusel lapse perekonnas hooldaja töötamist või toimetulekut. Samuti võimaldada lapsevanematele lapse hooldamisest vaba aega, et nad saaksid ajutiselt tegeleda teiste tegevustega.
- ♥ Lapsehoiuteenuse hüvitamisele riigi poolt on õigus raske või sügava puudega lapse seaduslikul esindajal või lapsele perekonnas hooldamise teenuse pakkujal kuni selle kalendriaasta lõpuni, kui laps saab 18-aastaseks, eeldusel et:
  - ♥ lapse hooldusteenuste vajadus on kirjas lapse rehabilitatsiooniplaanis;
  - ♥ lapse hooldamine ei ole samal ajal tagatud teiste sotsiaalteenustega (v.a lapse perekonnas hooldamine);
  - ♥ laps ei viibi samal ajal haridusasutuses.
- ♥ Lapsehoiuteenus ei kompenseeri puudega lapsele ja tema perele lasteaiakoha puudumist või koolis käimise (koduõppel) võimaluse puudumist. Puudega lapsel on teistega võrdne õigus käia lasteaias ja koolis ning lapsehoiuteenus on lapsevanema jaoks täiendav abi puudega lapse kasvatamisel.
- ♥ Lapsevanem võib teenust kasutada nii ööpäevase, päevase kui ka paaritunnise teenusena. Ööpäevane teenus võib sobida vanema puhkusel või lähetusel viibimise ajal. Kui teenust soovitakse saada riiklikult kehtestatud maksimaalse maksumuse määrast rohkem, katavad teenuse kulud kokkuleppel lapsevanem ja kohalik omavalitsus koos.

Proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite andmine

- ♥ SHS §12 sätestab, et haiguse, kõrge ea või puude tõttu proteesi, ortopeedilist või muud abivahendit vajaval isikul on õigus saada vastav abivahend.
- ♥ Soodustingimustel antavate proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite loetelu ning nende saamise tingimused ja korra kehtestab sotsiaalminister.
- ♥ Tehniline abivahend on seade või vahend, mille abil on võimalik ennetada tekkinud või kaasasündinud kahjustuse või puude süvenemist, kompenseerida kahjustusest või puudest tingitud funktsioonihäiret, parandada või säilitada võimalikult kõrget füüsilist ja sotsiaalset iseseisvust ning tegutsemisvõimet.

Toetused ja soodustused tööturul puudega inimestele

- ♥ Töökoha kohandamine (maksab kinni tööandja, riik kompenseerib kulusid);
- ♥ Pikendatud põhipuhkus, kokku 35 kalendripäeva (28 päeva maksab tööandja, ülejäänud kompenseerib riik);
- ♥ Täiendav tasustatud lapsepuhkuse päev kuus puudega lapse emale või isale, mille kompenseerib riik;
- ♥ Tasustamata lapsepuhkus puudega last kasvatavale lapsevanemale kuni 10 päeva kalendriaastas;
- ♥ Sotsiaalmaksuseaduse § 6 lg 1 p 5 ja lg 3 alusel tasub riik osaliselt sotsiaalmaksu äriühingus, mittetulundusühingus, sihtasutuses või FIE-na töötava töövõimetuspensionäri eest. Riik tasub sotsiaalmaksu osa, mis ületab riigis kehtestatud töötasu alamäära, ülejäänud sotsiaalmaksu tasub tööandja;
- ♥ Sotsiaalmaksuseaduse § 6 lg 11 punkti 1 alusel maksab vald või linn sotsiaalmaksu isiku eest, kes hooldab puudega täisealist isikut ja kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega isiku hooldamise eest (tingimusel, et hooldaja ei tööta ega saa riiklikku pensioni);
- ♥ Samuti maksab vald või linn sotsiaalmaksu isiku eest, kes hooldab puudega last ja kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega lapse hooldamise eest (tingimusel, isik ei tööta ega saa riiklikku pensioni);
- ♥ Tulumaksu maksmise erijuhud. Juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele, kellel on puue ning kellel on vajalik kasutada tööle- ja kojusõiduks isiklikku sõiduvahendit, võib tööandja maksta hüvitist sõidukulude katmiseks. Nimetatud sõitu ei loeta erisoodustuseks juhul, kui ühistransporti kasutades ei ole võimalik seda teekonda läbida mõistliku aja- või rahakuluga või kui puudega töötajal ei ole võimalik kasutada ühistransporti või ühistranspordi kasutamine põhjustab liikumis- ja töövõime olulist langust. Hüvitisele on kehtestatud piirmäär 335 eurot kalendrikuus ja sõitude kohta tuleb pidada sõidupäevikut. Sõitude kohta arvestuse pidamise ja hüvitise maksmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.
- ♥ Samuti ei maksustata tulumaksuga tööandja poolt puudega töötajale (sh töövõimetuspensionit saavale või vähemalt 30% detsibellise kuulmislangusega isikule) antud abivahendeid. Peab silmas pidama, et abivahendite summa ei ületaks 50% töötajale kalendriaasta jooksul makstud väljamaksete summast (tulumaksuseadus § 13 lg 3 punkt 8).

Tervishoiuteenused, mis aitavad vähendada hoolduskoormust

- ♥ Taastusravi kuni 10 päeva aastas (üldjuhul patsiendile tasuta);
- ♥ Hooldusravi kuni 60 päeva aastas (päevatasu omaosalusena; 2015–9,20 €);
- ♥ Koduõendus vastavalt isiku vajadustele (patsiendile tasuta).

Ühistranspordi soodustused

- ♥ Tasuta sõit riigisisel liinil (kaasa arvatud kommertsliin), raudtee-, maantee- ja veeliikluses. (Ühistranspordiseadus § 27)
  - ♥ puudega lapsed
  - ♥ sügava puudega 16-aastased ja vanemad isikud
  - ♥ nägemispuudega isikut saatev juhtkoer
- ♥ Sõidusoodustus kuni 50% pileti täishinnast - avalikul liiniveol maantee- ja veeliikluses ning raudteeliikluses linnasisesel või muul riigisisel rongiliinil, kui sõitja sõidu lähte- ja sihtpunkt asuvad ühe linna piires. (Ühistranspordiseadus § 29)
  - ♥ sügava puudega isiku saatja
  - ♥ puudega lapse saatja
- ♥ Iga-aastase sõidusoodustuse määrab:
  - ♥ teeliikluses valla- ja linnavolikogu valla- või linnaliinile ning maavanem maakonnaliinile;
  - ♥ veeliikluses majandus- ja kommunikatsiooniminister käesoleva seaduse § 15 lõike 1 punktis 3 nimetatud laeva-, väikelaeva- ja parvlaevaliinile;
  - ♥ raudteeliikluses linnavolikogu käesoleva seaduse § 15 lõike 2 punktis 1 nimetatud rongiliinile.
- ♥ Praamiliikluses kehtivad soodustused:
  - ♥ tasuta reisija pilet – puudega lapsed ja sügava puudega täiskasvanud;
  - ♥ 50% sooduspilet – puudega lapse ja sügava puudega isiku saatja sh nägemuspuudega isiku saatja, pensionär sh töövõimetuspensionär;
  - ♥ tasuta sõiduki pilet – puudega last või sügava puudega isikut transportiv sõiduauto.

Täiendavad toetused ja teenused

- ♥ Igal kohalikul omavalitsusel on võimalik määrata puudega inimesele või tema perele toimetuleku tagamiseks vajalik täiendav toetus või teenus, mis ei ole eelpool nimetatud.
- ♥ Toetuse suuruse või teenuse mahu ning maksumuse määrab samuti kohalik omavalitsus.

Täna kuulamast!

MTÜ Eesti Omastehooldus

Kontaktisik: Helle Lepik

Telefon: +372 52 68 822

E-mail: info@omastehooldus.eu

Kontaktisik: Ivar Paimre

Telefon: +372 53 671 418

E-mail: ivar.paimre@gmail.com

